

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps IJsselland bij zijn aanhouding op 6 september 2006 disproportioneel geweld hebben toegepast.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 6 september 2006 fietste verzoeker in de binnenstad van Deventer. Twee toezichthouders hielden hem staande om hem een bekeuring uit te schrijven wegens het fietsen in een voetgangersgebied. Omdat de toezichthouders verzoekers identiteit niet konden vaststellen, riepen zij de hulp in van de politie.

Twee politieambtenaren van het regionale politiekorps IJsselland kwamen ter plaatse, waarna een en ander escaleerde en zij verzoeker met geweld aanhielden wegens het niet ter inzage geven van een legitimatiebewijs.

2. De politie ontving op 8 september 2006 een brief van verzoeker waarin hij onder meer klaagde over de wijze van aanhouding. Verzoeker stelde dat hij zijn naam had opgegeven en dat de toezichthouders kennelijk in de veronderstelling waren dat hij een valse naam opgaf. Nadat de toezichthouders nogmaals om zijn naam hadden gevraagd en blijkbaar niet tevreden waren met verzoekers antwoord, hadden zij de politie gebeld.

Verzoeker stelde dat twee politieambtenaren na enige tijd op de fiets ter plaatse kwamen en één van hen zijn fiets demonstratief voor verzoekers fiets plaatste. De politieambtenaren vroegen verzoeker nogmaals om zijn naam en om zijn legitimatiebewijs. Toen verzoeker had aangegeven zich niet te kunnen legitimeren, vroeg één van de politieambtenaren of verzoeker een bankpasje bij zich had. Volgens verzoeker liet hij zijn bankpasje zien, waarna één van de politieambtenaren knikte en aan verzoeker vroeg of hij het pasje mocht innemen. Verzoeker stelde dat hij toen heeft aangegeven dat hij zijn bankpasje liever niet afgaf en het vervolgens in zijn portemonnee terugdeed. Volgens verzoeker werd hem toen te kennen gegeven dat hij iets strafbaars deed en dat de politie tot aanhouding overging. De politieambtenaren werkten verzoeker vervolgens met grof geweld naar de grond, waarna de knieën van één van de politieambtenaren in verzoekers rug werden geplaatst. Voorts werd verzoekers hoofd tegen de grond gesmeten en werd hij geboeid, aldus verzoeker. Na verloop van tijd werd verzoeker tegen een muur gezet en vervolgens overgebracht naar het politiebureau.

3. Op 18 december 2006 moest verzoeker voor de politierechter verschijnen wegens de verdenking van wederspanning en het niet voldoen aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden. De rechter achtte de feiten bewezen en legde verzoeker een voorwaardelijke geldboete op van € 270.

In het proces-verbaal van de terechtzitting staat vermeld dat de rechter bij bepaling van de straf onder meer rekening heeft gehouden met het feit dat de politieambtenaren wel erg fel hebben gereageerd op het gedrag van verzoeker, gelet ook op de betrekkelijk geringe ernst van het feit waarvan verzoeker werd verdacht. De rechter had de voorwaardelijke straf min of meer symbolisch opgelegd, aldus het proces-verbaal.

4.1. Nadat was gebleken dat informele klachtbehandeling niet tot een voor verzoeker bevredigend resultaat had geleid, legde verzoeker de klacht voor aan de korpsbeheerder. Alvorens een oordeel over de klacht te geven, vroeg de korpsbeheerder de klachtencommissie om advies. In dat kader hield de klachtencommissie op 16 maart 2007 een hoorzitting waarbij betrokkenen werden gehoord.

4.2. Verzoeker verklaarde tegenover de klachtencommissie onder meer dat hij door de toezichthouders is aangesproken en dat hem is gevraagd zich te legitimeren. Volgens verzoeker heeft hij hierop een woordgrapje gemaakt (waarin zijn achternaam is vervat; N.o.). Volgens verzoeker heeft hij vervolgens gezegd dat zijn naam X was (zijn werkelijke naam; N.o.). De toezichthouders riepen de politie erbij en in afwachting van de komst van de politie had verzoeker nog even een boodschap in de notenwinkel gedaan.

Verzoeker verklaarde voorts dat toen de politieambtenaren ter plaatse waren, hij zijn bankpas liet zien. Eén van hen knikte daarop, waaruit verzoeker afleidde dat hij zijn pas weer kon opbergen. Vervolgens wilde verzoeker zijn weg naar huis weer vervolgen. Op hetzelfde moment zeiden de politieambtenaren dat verzoeker was aangehouden, aldus verzoeker. Verzoeker verklaarde dat hij direct daaropvolgend bij zijn schouder werd gepakt en naar de grond werd gewerkt, waarbij de politie vrij grof geweld gebruikte.

4.3. Betrokken politieambtenaar R. verklaarde tegenover de klachtencommissie onder meer dat verzoekers houding op hem overkwam als iemand die niet wilde meewerken. Zijn collega H. en hijzelf hebben verzoeker toen gewaarschuwd dat hij kon worden aangehouden. Uit coulance zouden zij genoeg hebben genomen met zijn bankpas als legitimatiebewijs, maar verzoeker bewoog de pas voor ogen van R. heen en weer, zodat R. zijn naam niet kon lezen. Om die reden is verzoeker meegedeeld dat hij was aangehouden, waarna hem is gezegd dat hij zich moest omdraaien om hem te kunnen boeien, aldus R. Volgens R. maakten de omstandigheden en de sfeer het ernaar dat zij besloten verzoeker te boeien en te fouilleren. Op het moment dat R. verzoeker aanraakte, draaide hij zich om en begon hij om zich heen te slaan. Toen verzoeker op R. afkwam, greep R. verzoeker en hebben beide politieambtenaren hem op de IBT-wijze (integrale beroepsvaardigheidstraining) naar de grond gewerkt, waarbij ook verbaal geweld is gebruikt.

4.4. Betrokken politieambtenaar H. verklaarde tegenover de klachtencommissie onder meer dat zijn collega R. en hij bij het voorval werden geroepen om de identiteit van verzoeker vast te stellen. Volgens H. had hij verzoeker aangesproken en zijn fiets voor

verzoeker gezet. Op zijn vraag wat er aan de hand was, had verzoeker volgens H. geantwoord dat hij dat maar aan de toezichthouders moest vragen.

Voorts verklaarde H. dat verzoeker hen na driemaal vragen een pas voorhield, waarop een naam stond die zij niet goed konden zien omdat verzoeker de pas heen en weer bewoog. Volgens H. was er niets aan de hand geweest als verzoeker de pas ter inzage had afgegeven en zijn adres had opgegeven. Dit hadden zij verzoeker ook meerdere malen gezegd, aldus H.

Toen verzoeker was meegedeeld dat hij was aangehouden, wilde verzoeker weglopen. Dit was volgens H. de aanleiding om verzoeker te boeien.

5. Op 2 april 2007 bracht de klachtencommissie advies uit aan de korpsbeheerder. De commissie stelde voorop dat het in het algemeen te betreuren valt dat men er niet in was geslaagd te voorkomen dat een op zichzelf onschuldige overtreding kon escaleren tot een situatie zoals die zich hier heeft voorgedaan.

De commissie achtte het voorts aannemelijk dat verzoeker door zijn houding en gedrag zelf een belangrijk deel van het politieoptreden over zich heeft afgeroepen.

Uit de verklaringen bleek genoegzaam dat verzoeker niet (voldoende) coöperatief was geweest bij het bekendmaken van zijn identiteit. De commissie achtte het begrijpelijk dat het door verzoeker gemaakte woordgrapje in de gegeven omstandigheden niet werd gewaardeerd.

De commissie leidde voorts uit de afgelegde verklaringen af dat ook de politieambtenaren H. en R. onvoldoende mogelijkheid hadden om de identiteit van verzoeker afdoende te kunnen vaststellen. Zij zouden zelfs genoeg hebben genomen met verzoekers bankpasje, maar dan had verzoeker dit wel ter inzage moeten afgeven. Omdat verzoeker daarna aanstalten maakte om zijn weg te vervolgen en tenminste de indruk wekte zich aan de staandehouding te onttrekken, was de politie gerechtigd hem aan te houden.

De commissie was echter niet overtuigd dat verzoekers aanhouding op deze wijze had moeten plaatsvinden. Er was volgens de commissie in het geheel geen sprake van hectiek, in welke situatie het nodig had kunnen zijn om verzoeker met geweld naar de grond te brengen om hem te kunnen boeien. De commissie achtte het voldoende aannemelijk dat er meer geweld was gebruikt dan strikt noodzakelijk. De commissie had geen rechtvaardiging voor de gekozen aanhoudingsmethode gevonden en adviseerde de korpsbeheerder de klacht gegrond te achten. De commissie merkte overigens nog op dat genoegzaam was aangetoond dat er mogelijk nog een moment is geweest dat verzoeker een aanhouding had kunnen voorkomen, zodat de politie niet had hoeven handelen zoals zij uiteindelijk heeft gedaan.

6. De korpsbeheerder deelde verzoeker bij brief van 18 juni 2007 mee verzoekers klacht over de aanhouding en het toegepaste geweld ongegrond te achten. Hierbij had de korpsbeheerder in aanmerking genomen dat aannemelijk was dat verzoeker zelf een belangrijk deel van het politieoptreden over zich had afgeroepen. Volgens de korpsbeheerder hebben de politieambtenaren verzoeker aangehouden met behulp van een IBT-methode, welke methode in overeenstemming is met landelijke richtlijnen en instructies. Tevens was de korpsbeheerder van mening dat er nog een moment is geweest waarop verzoeker een aanhouding had kunnen voorkomen. Hoewel de klachtencommissie niet overtuigd was dat verzoekers aanhouding alleen plaats kon vinden met gebruik van de toegepaste IBT-methoden, was de korpsbeheerder van oordeel dat verzoekers aanhouding volgens de regels had plaatsgevonden. Verzoeker wendde zich met zijn klacht vervolgens tot de Nationale ombudsman.

I. Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat de politie disproportioneel geweld heeft gebruikt bij zijn aanhouding op 6 september 2006.

2.1. De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman bij brief van 17 september 2007, onder verwijzing naar het interne klachtdossier, laten weten dat verzoeker tegenover de toezichthouders niet meewerkte en zich ook tegenover de politieambtenaren niet coöperatief heeft opgesteld. Nadat verzoeker enkele malen een en ander was uitgelegd, is verzoeker gezegd dat hij werd aangehouden. Omdat verzoeker probeerde weg te lopen en voortdurend recalcitrant en opstandig was, besloten de politieambtenaren hem voor de overbrenging naar het politiebureau te boeien. Verzoeker is gesommeerd zich om te draaien en vervolgens heeft politieambtenaar R. verzoeker bij zijn arm gepakt. Verzoeker reageerde hierop door slaande bewegingen te maken in de richting van de politieambtenaar. De korpsbeheerder heeft gesteld dat daarop de slaande beweging van verzoeker is overgenomen door de politieambtenaren en verzoeker in een vloeiende beweging door R. en H. op de grond is gelegd. Volgens de politieambtenaren ging dit op een rustige en gecontroleerde wijze, aldus de korpsbeheerder.

De korpsbeheerder heeft nog opgemerkt dat verzoeker in zijn verklaring aan de klachtbemiddelaar heeft aangegeven dat hij inderdaad met zijn armen heeft gezwaaaid en dat dit bedreigend op de politieambtenaren kan zijn overgekomen. Ook uit de verklaringen van de politieambtenaren en de toezichthouders blijkt dat verzoeker zich agressief gedroeg en met zijn armen zwaaide.

De politieambtenaren konden volgens de korpsbeheerder niet anders dan (na herhaaldelijk uitleggen en waarschuwen) doorpakken en verzoeker met gepast geweld meenemen. Het zwaaien met de armen is door de politieambtenaren geïnterpreteerd als bedreigend, waarna een veiligheidsreactie volgde. De korpsbeheerder heeft gesteld dat verzoeker is vastgepakt en naar de grond gewerkt zoals in de IBT-procedure is aangeleerd.

2.2. In het proces-verbaal van bevindingen van de betrokken toezichthouders M. en D., dat zij op 6 september 2006 hadden opgemaakt, staat onder meer vermeld dat zij verzoeker zagen fietsen in een voetgangersgebied en dat M. verzoeker een stopteken had gegeven en verzoeker had meegedeeld dat hij hiervoor een proces-verbaal zou krijgen. M. had verzoeker hierop naar zijn naam en legitimatiebewijs gevraagd, maar verzoeker weigerde zijn naam te geven, zo blijkt uit het proces-verbaal. Verzoeker had gezegd dat hij op geen enkele wijze wilde meewerken om zijn identiteit vast te stellen en gebruikte daarbij de woorden: "ik betaal jullie reeds via belastinggeld en jullie kunnen jullie tijd beter besteden."

Nadat M. verzoeker nogmaals om zijn naam had gevraagd, noemde verzoeker verschillende namen, vervat in een woordspeling. M. had verzoeker hierop meegedeeld dat verzoeker zijn echte naam moest geven en dat hij anders zou worden aangehouden. Als voornaam gaf verzoeker op: "Jan Hoe". Toen verzoeker was verzocht om mee te werken om zijn personalia vast te stellen en dat anders de politie zou worden ingeschakeld, had verzoeker geantwoord dat ze dat maar moesten doen.

Nadat de politie ter plaatse was gekomen, bleef verzoeker weigeren zijn personalia op te geven en zich te legitimeren. Hierop werd verzoeker door de politieambtenaren aangehouden, aldus nog steeds het proces-verbaal.

2.3. In het proces-verbaal van aanhouding, opgemaakt door de betrokken politieambtenaren R. en H. op 6 september 2006, staat onder meer vermeld dat R. en H. ter plaatse zijn gegaan nadat zij een melding kregen van de toezichthouders over een man die zijn naam niet wilde opgeven. Volgens het proces-verbaal van aanhouding hadden R. en H. verzoeker gevraagd wat er aan de hand was, waarop verzoeker had gezegd dat hij niets wilde zeggen en dat zij het verhaal maar van de toezichthouders moesten horen. R. en H. hoorden vervolgens van de toezichthouders dat verzoeker was staande gehouden ter zake het fietsen in voetgangersgebied en dat verzoeker zijn naam moest opgeven en toen een woordspeling maakte, waarin zijn naam was vervat. Hierop had verzoeker gezegd: "schrijf maar op X". Verder had verzoeker geen gegevens willen geven.

R. en H. hadden hierop verzoeker gevraagd zijn naam te geven. Verzoeker gaf aan X te heten. Op de vraag zich te legitimeren, had verzoeker op geruime afstand een bankpasje laten zien. R. en H. hadden gevraagd het pasje ter inzage af te geven, waarop verzoeker had gezegd dat hij zijn pasje niet wilde afgeven maar alleen van een afstand wilde laten zien. Hierop hadden R. en H. verzoeker meegedeeld dat hij zijn pasje ter inzage moest afgeven en dat hij anders werd aangehouden wegens het niet voldoen aan het ter inzage afgeven van zijn identiteitsbewijs, zo blijkt uit het proces-verbaal.

Hierop had verzoeker gezegd dat R. en H. hem dan maar moesten aanhouden. R. deelde verzoeker toen mee dat hij was aangehouden en wilde verzoeker vastpakken. Hierop voelde R. dat verzoeker in tegenovergestelde richting trok, waarna hij hem opnieuw vastpakte en meedeelde dat hij was aangehouden. Volgens het proces-verbaal probeerde

verzoeker zich los te trekken door een aantal keren wild om zich heen te slaan. Hierop heeft R. verzoeker met een IBT aangeleerde greep naar de grond gewerkt, waarna H. bij verzoeker aan zijn rechterzijde een IBT aangeleerde armklem heeft aangebracht. Nadat verzoeker was gaan liggen, is hij geboeid en even later overgebracht naar het politiebureau, aldus het proces-verbaal. Om redenen van ontvluchting en veiligheid waren handboeien bij verzoeker aangebracht.

2.4. In het proces-verbaal van verhoor van 6 september 2006 staat onder meer dat verzoeker heeft verklaard dat hij zijn bankpas aan R. en H. heeft getoond en dat hij zijn pasje in zijn hand had vastgehouden. Toen R. of H. zei dat hij de pas graag wilde vasthouden, had verzoeker gezegd dat hij de pas zelf wilde vasthouden en weer in zijn portemonnee ging doen. Hierop hoorde verzoeker R. of H. zeggen dat hij dan werd aangehouden. Volgens het proces-verbaal pakte verzoeker op dat moment zijn fiets om langs de politieambtenaren te lopen en zijn weg te vervolgen. Vervolgens voelde verzoeker dat hij werd vastgepakt en naar de grond werd gedrukt. Volgens verzoeker heeft hij geen verzet gepleegd tijdens zijn aanhouding. Verzoeker vond het allemaal niet meer redelijk, aldus het proces-verbaal.

3. In reactie op het standpunt van de korpsbeheerder heeft verzoeker de Nationale ombudsman bij brief van 13 oktober 2007 onder meer laten weten het niet eens te zijn met de korpsbeheerder ten aanzien van het punt dat hij niet coöperatief zou zijn geweest. Volgens verzoeker heeft hij aan alles voldaan wat hem gevraagd werd. Hij had zijn naam opgegeven, echter, de betrokken ambtenaren geloofden niet dat het zijn werkelijke naam was. Ook had hij zijn bankpasje laten zien. Volgens verzoeker was het rechtmatig dat hij zijn bankpasje niet had afgegeven.

Vervolgens heeft verzoeker aangegeven dat het niet juist is dat hij slaande bewegingen heeft gemaakt, omdat daarmee de suggestie wordt gewekt dat hij wilde slaan, hetgeen volgens verzoeker niet het geval is.

4.1. Betrokken toezichthouder D. heeft op 14 januari 2008 onder meer tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat toen zijn collega M. en hij verzoeker in de stad zagen fietsen, M. verzoeker mededeelde dat hij een bekeuring zou krijgen. Volgens D. vroeg M. verzoeker naar zijn naam, waarop verzoeker een woordspeling maakte, met daarin zijn naam, en vervolgens zei: "zeg maar X". Desgevraagd deelde verzoeker mee dat zijn voornaam "Jan Hoe" was. Toen zij verzoeker lieten weten dat zij de politie erbij zouden halen wanneer hij niet zou meewerken, zei verzoeker dat ze dat maar moesten doen.

D. heeft verklaard dat toen de politieambtenaren ter plaatse waren, verzoeker hen een pasje liet zien, dat hij weer weg stopte. Hierop deelden de politieambtenaren hem mee dat hij was aangehouden en mee moest. Volgens D. gaf verzoeker één van de politieambtenaren toen een duw, waarna de politieambtenaren verzoeker naar de grond

hebben gewerkt. Volgens D. begon verzoeker direct met zijn armen te zwaaien en te slaan toen verzoeker was meegedeeld dat hij was aangehouden.

4.2. Betrokken toezichthouder M. heeft op 14 januari 2008 onder meer tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat zij verzoeker zag fietsen in een voetgangersgebied en hem gelijk een stopteken gaf. Zij deelde verzoeker mee dat hij hiervoor een bekeuring kreeg en vroeg hem of hij een legitimatiebewijs bij zich had. Volgens M. antwoordde verzoeker hierop ontkennend en zei hij dat hij hier belasting voor betaalde. Nadat M. verzoeker had meegedeeld dat zij de politie erbij zou halen, maakte verzoeker een woordspeling met daarin zijn naam. Volgens M. nam verzoeker hen duidelijk niet serieus. Toen verzoeker om zijn voornaam werd gevraagd, antwoordde hij "Jan, Jan Hoe". M. heeft verklaard dat zij hem toen niet meer geloofde en de politie erbij heeft gehaald.

Volgens M. liet verzoeker op afstand een bankpas aan de politieambtenaren zien. Toen politieambtenaar H. de bankpas van dichtbij wilde bekijken, trok verzoeker de pas weg en begon hij te schreeuwen, aldus M. Zij heeft verklaard dat zij hoorde dat H. nogmaals vroeg om de pas te laten zien en dat verzoeker dat weigerde.

Vervolgens hoorde M. dat R. zei dat verzoeker was aangehouden en zij zag dat verzoeker R. op de grond duwde. Volgens M. probeerde H. verzoeker toen te pakken en ging hij ook op de grond. M. had gezien dat verzoeker zich omdraaide naar de gevel toe en dat R. probeerde verzoekers hand te pakken. Verzoeker draaide zich plotseling om en duwde R. op de grond, aldus M.

4.3. Betrokken politieambtenaar R. heeft op 14 januari 2008 onder meer tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat zijn collega H. en hij verzoeker ter plaatse hebben gevraagd wat er aan de hand was. Hierop had verzoeker hen naar de twee toezichthouders verwezen, die hen vertelden wat er was gebeurd. Vervolgens hebben H. en R. verzoeker de procedure uitgelegd, dat verzoeker zijn personalia moest geven. Volgens R. was verzoeker niet meewerkend en stekelig; hij kon niet tegen autoriteit en had er moeite mee een paar jonge politieambtenaren tegenover zich te hebben.

Volgens R. hebben hij en zijn collega verzoeker een aantal malen uitgelegd dat hij zijn naam moest geven en dat hij anders aangehouden zou worden. Uit coulance gaven ze verzoeker de mogelijkheid om zijn bankpas te laten zien, maar deze wilde verzoeker niet afgeven.

R. heeft toen tegen verzoeker gezegd dat hij was aangehouden. Volgens R. draaide verzoeker zich toen om en liep hij naar zijn fiets. Verzoeker stond zo dat hij op drie manieren weg kon komen, aldus R.

Hierop heeft R. verzoeker op zijn arm getikt, waarna verzoeker zich direct omdraaide en om zich heen begon te maaïen. Volgens R. stapte hij achteruit en kwam verzoeker met zijn armen vooruit op R. aflopen. Volgens R. was verzoeker vanaf het begin onberekenbaar en had hij het gevoel dat verzoeker hem ging wurgen. R. heeft aangegeven een keer een hele nare ervaring te hebben gehad in een noodweersituatie en dat hij niet wilde dat hem dat nog een keer ging overkomen.

R. heeft verklaard dat hij verzoeker bij zijn arm heeft gepakt, hem in een verwurging heeft gepakt, hem met een been heeft gehaakt om hem vervolgens naar de grond te brengen. Volgens R. heeft zijn collega H. verzoekers linkerarm beetgepakt en deze gefixeerd en verzoeker vervolgens geboeid. Nadat verzoeker was geboeid, is hij tegen de muur gezet.

Op het moment dat verzoeker met zijn armen begon te maaïen, was dat reden voor R. om verzoeker te boeien. Als een verdachte medewerking verleent en rustig meeloopt, dan wordt er niet tot het aanleggen van handboeien overgegaan, aldus R.

R. heeft verklaard dat hij verzoeker niet tegen de gevel wilde drukken om hem te boeien, omdat er een grote glazen pui was.

Volgens R. heeft verzoeker kansen genoeg gehad en heeft verzoeker duidelijk kunnen nadenken over wat hij kon doen. R. voelde er weinig voor om verzoeker te laten gaan. Voorts heeft R. gesteld dat hij weinig kracht gebruikte.

R. heeft verklaard dat toen hij een veilig moment zag om verzoeker naar de grond te plaats, hij dat heeft gedaan. Verzoeker is weliswaar op leeftijd, maar volgens R. kunnen mensen op leeftijd ook nare dingen doen. R. heeft aangegeven zich af te vragen wat er op tegen is om verzoeker met kracht naar de grond te plaats.

Volgens R. heeft verzoeker ruim de tijd gekregen om de procedure goed te laten bezinken en is hem die procedure uitgebreid uitgelegd. Misschien heeft het wel tien minuten geduurd, aldus R.

4.4. Betrokken politieambtenaar H. heeft op 14 januari 2008 onder meer tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat hij ter plaatse aan verzoeker vroeg of hij verzoekers legitimatiebewijs mocht zien. Hierop had verzoeker volgens H. geantwoord dat dat niet mocht, maar liet verzoeker later een pasje zien. H. had het pasje niet duidelijk kunnen zien en vroeg verzoeker om het pasje. Verzoeker liet weten dat H. het had kunnen zien, stopte het weg en wilde het niet afgeven, aldus H.

Volgens H. heeft hij verzoeker nogmaals de procedure uitgelegd en aangegeven dat verzoeker zou worden aangehouden als hij zijn pasje niet wilde geven. Op dat moment deed verzoeker een pas met zijn fiets naar links. H. heeft verzoeker dat belet door zijn fiets in de weg te zetten. Volgens H. wilde verzoeker weglopen. Hem is toen meegedeeld dat hij moest blijven staan en zich moest omdraaien, omdat H. verzoeker de handboeien wilde

aanleggen. Verzoeker draaide zich netjes om en op het moment dat R. verzoeker aanraakte, draaide verzoeker zich om, maaide met zijn armen en deed een stap naar voren. Volgens H. scheerde verzoeker met zijn arm naar achteren richting het hoofd van R. Dit kan volgens H. als een aanval worden opgevat. Volgens H. kwam verzoeker erg dicht bij R. Hierop greep R. verzoeker en bracht hem naar de grond. Volgens H. zat hij toen achter verzoeker en brachten ze hem beiden naar de grond. Dit ging niet langzaam. Verzoeker lag met zijn buik op de grond, met zijn armen gespreid. Verzoeker schreeuwde dat hij pijn had. H. heeft verklaard dat hij niet meer precies wist wie verzoeker had geboeid. Op het moment dat verzoeker zich naar de pui toekeerde, had H. al besloten om verzoeker te boeien. Omdat verzoeker al twee keer had geprobeerd weg te gaan (toen zij ter plaatse kwamen en toen zij hem wilden aanhouden), wilde H. niet het risico nemen. Omdat verzoeker al een aanval had gedaan, was er volgens H. voldoende reden om hem te boeien.

H. heeft verder gesteld dat het allemaal relatief snel is gegaan. Volgens hem zaten er vijf minuten tussen het moment van aanspreken van verzoeker en de fysieke aanhouding.

5. In reactie op de afgelegde verklaringen heeft verzoeker bij brief van 13 juni 2008 onder meer gesteld dat veel van hetgeen de betrokken ambtenaren hebben gesteld, geen causaal verband heeft met het disproportionele geweld dat is gebruikt.

Voorts heeft verzoeker aangegeven dat het niet waar is dat hij heeft geweigerd een legitimatiebewijs te laten zien, zoals H. heeft verklaard. Zo heeft ook toezichthouder M. verklaard dat verzoeker had aangegeven dat hij geen legitimatiebewijs bij zich had. Dit staat ook in het proces-verbaal van aanhouding vermeld, aldus verzoeker.

Verzoeker heeft aangegeven het een kwalijke verdachtmaking te vinden dat R. heeft gesteld dat hij dacht dat verzoeker hem zou wurgen. Verder heeft verzoeker gesteld dat het een kwalijke leugen is dat hij R. op de grond zou hebben geduwd, zoals M. heeft verklaard.

II. Beoordeling

6. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond, onder 1.). Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid, Politiewet (zie Achtergrond, onder 2.) is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste).

7. Vast is komen te staan dat verzoeker geen legitimatiebewijs bij zich had en zich dus niet kon legitimeren. Voorts is gebleken dat de politieambtenaren verzoeker de kans hebben willen geven zich middels zijn bankpasje te legitimeren. Verzoeker heeft gesteld dat hij dit pasje aan de politieambtenaren heeft getoond, maar dat hij dit pasje niet ter inzage af wilde geven. Weliswaar was hij hiertoe wettelijk gezien niet verplicht, maar nu verzoeker geen geldig legitimatiebewijs bij zich had, acht de Nationale ombudsman het redelijk dat de politie verzoeker de gelegenheid heeft gegeven zich met een bankpasje te legitimeren en heeft gevraagd zijn bankpasje ter inzage af te geven.

Nu verzoeker heeft geweigerd hieraan medewerking te verlenen, is verzoeker terecht aangehouden op verdenking van het niet voldoen aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden (artikel 447e van het Wetboek van Strafrecht, zie Achtergrond, onder 3.) en traden de politieambtenaren bij de aanhouding in de rechtmatige uitoefening van hun bediening op.

8.1. Uit het onderzoek is gebleken dat verzoeker zich voorafgaand aan de aanhouding niet meewerkend heeft opgesteld. Zo heeft hij meerdere malen de kans gekregen om zijn naam te geven en mocht hij zich - hoewel wettelijk gezien niet mogelijk - middels een bankpasje legitimeren. De Nationale ombudsman heeft de indruk gekregen dat zowel de toezichthouders als de politieambtenaren verzoeker voldoende gelegenheid hebben gegeven zijn naam op te geven dan wel zich op enigerlei wijze te legitimeren en daarbij voldoende geduld hebben getoond.

Vanaf het moment dat is besloten verzoeker aan te houden, is het allemaal erg snel gegaan. Gelet op hetgeen de korpsbeheerder heeft gesteld en betrokken ambtenaar H. heeft verklaard, gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat de politieambtenaren verzoeker wilden boeien omdat hij wilde weglopen. Nadat verzoeker werd aangeraakt om hem te boeien, draaide hij zich om en begon wild met zijn armen om zich heen te slaan. Verzoeker zou tegenover de klachtbemiddelaar hebben verklaard dat het maaien met zijn armen als bedreigend zou zijn overgekomen, hetgeen verzoeker niet heeft weersproken. Hierop hebben de politieambtenaren verzoeker onder meer in een verwurging gepakt en hem met geweld naar de grond gewerkt.

8.2. De Nationale ombudsman overweegt allereerst dat het niet aannemelijk is dat verzoeker zich op zodanige wijze tegen zijn aanhouding heeft verzet dat het noodzakelijk was hem te boeien. Het boeien van een verdachte is immers alleen toegestaan indien er sprake is van ontvluchtingsgevaar dan wel de veiligheid van de betrokken ambtenaren, de verdachte of die van derden in gevaar komt (zie Achtergrond, onder 4.). De omstandigheid dat verzoeker niet meewerkte en weg wilde lopen, levert op zichzelf niet een zodanig veiligheidsrisico op dat het gebruik van handboeien was aangewezen. Het feit dat verzoeker weg wilde lopen, duidt er naar het oordeel van de Nationale ombudsman meer op dat verzoeker lak had aan de betrokken politieambtenaren en gewoon zijn weg weer wilde vervolgen dan dat hij daadwerkelijk wilde ontvluchten. Het had dan ook in de rede

gelegen dat de politieambtenaren langer op verzoeker hadden ingesproken en hem hadden gewaarschuwd ten aanzien van het aanbrengen van handboeien, om hem zo op minder ingrijpende wijze aan te kunnen houden. Wanneer dat geen resultaat had opgeleverd, hadden zij alsnog over kunnen gaan tot het boeien van verzoeker.

8.3. Nadat verzoeker is aangeraakt om hem te boeien, is het incident ernstig geëscaleerd. Verzoeker draaide zich om en maaide wild met zijn armen om zich heen. Gelet op de afgelegde verklaringen - waaronder die van verzoeker tegenover de klachtbemiddelaar - kan de Nationale ombudsman zich voorstellen dat de politieambtenaren dit als bedreigend hebben ervaren. De Nationale ombudsman vindt het echter niet nodig dat verzoeker meteen naar de grond moest worden gebracht en oordeelt dat had moeten worden geprobeerd verzoeker op een minder ingrijpende wijze aan te houden. Zo hadden de politieambtenaren verzoeker wellicht beiden bij een arm kunnen pakken om een einde te maken aan de voor hen dreigende situatie. Hierbij speelt mee dat de politieambtenaren met z'n tweeën waren en bovendien de twee toezichthouders nog ter plaatse waren.

Het toepassen van een nekklem is een wel zeer ingrijpend middel, waar de nodige veiligheidsrisico's aan kleven. De Nationale ombudsman oordeelt dat de politie zeer terughoudend dient te zijn bij het toepassen van dit geweldsmiddel.

Door verzoeker naar de grond te brengen, waarbij een wurggreep is gebruikt, heeft de politie dan ook gehandeld in strijd met het vereiste van onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Slotbeschouwing

Verzoeker reed in een voetgangersgebied op zijn fiets en werd hierop door twee toezichthouders aangesproken. Zij wilden hem een bekeuring uitschrijven en vroegen hem om zijn naam. Hierop maakte verzoeker een woordspeling, waarin zijn naam is vervat. "Doe maar X", liet verzoeker hen weten. Op de vraag wat zijn voornaam is, antwoordde verzoeker "Jan, Jan hoe". Het is voorstelbaar dat de toezichthouders verzoekers grapje niet konden waarderen en twijfels hadden bij de door verzoeker opgegeven personalia. De toezichthouders riepen de politie op en in de tijd dat zij op de politie moesten wachten, ging verzoeker naar de notenwinkel om een boodschap te doen. Door niet op een normale manier zijn naam op te geven en een boodschap te gaan doen op het moment dat op de politie werd gewacht, heeft verzoeker zich op neerbuigende en minachtende wijze tegenover de toezichthouders gedragen.

Dit gedrag heeft verzoeker voortgezet toen de politieambtenaren ter plaatse waren. Zij boden verzoeker de gelegenheid zijn identiteit met een bankpasje aan te tonen (hetgeen prijzenswaardig is), maar verzoeker weigerde dit bankpasje ter inzage af te geven. Nadat

de politieambtenaren verzoeker hadden meegedeeld dat hij was aangehouden, wilde verzoeker weglopen om naar huis te gaan. Verzoeker heeft hiermee duidelijk laten zien dat hij lak had aan zowel de toezichthouders als de politieambtenaren. Verzoeker heeft dan ook in grote mate bijgedragen aan escalatie van het conflict. Van verzoeker had mogen worden verwacht dat hij respecteerde dat de toezichthouders en de politieambtenaren gewoon hun werk deden.

Het is aannemelijk dat de politieambtenaren door verzoekers gedrag waren geïrriteerd. Dit rechtvaardigt echter niet dat verzoeker meteen met fors geweld naar de grond werd gebracht om hem te kunnen boeien en aanhouden. Het had in de rede gelegen dat de politieambtenaren verzoeker op minder ingrijpende wijze hadden aangehouden.

Het is betreuenswaardig dat een relatief geringe overtreding tot deze wijze van aanhouding heeft geleid.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps IJsselland is gegrond wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

Onderzoek

Op 27 juli 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer X te Deventer, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps IJsselland.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps IJsselland, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor het justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

In een later stadium van het onderzoek werd de betrokken ambtenaren een aantal specifieke vragen gesteld.

Verzoeker is in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen en/of aan te vullen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift aan de Nationale ombudsman van 26 juli 2007, met bijlagen.

Standpunt van de korpsbeheerder van 17 september 2007, met bijlagen.

Reactie van verzoeker van 13 oktober 2007.

Verklaring van toezichthouder D. van 14 januari 2008.

Verklaring van toezichthouder M. van 14 januari 2008.

Verklaring van betrokken politieambtenaar R. van 14 januari 2008.

Verklaring van betrokken politieambtenaar H. van 14 januari 2008.

Reactie van verzoeker van 13 juni 2008

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden

gevaaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

3. Wetboek van Strafrecht

Artikel 447e

"Hij die niet voldoet aan de verplichtingen om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden, hem opgelegd bij artikel 2 van de Wet op de identificatieplicht, wordt gestraft met geldboete van de tweede categorie."

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 22

"De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten en omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."